

Dr. Móczár László (1914–2015) emlékezete

PAPP Jenő

*Magyar Természettudományi Múzeum, Állattár, 1088 Budapest, Baross utca 13.
E-mail: j.papp1933@gmail.com*

Összefoglalás – Móczár László entomológusként a hártvászszárnyúak kutatásában szerzett elévülhetetlen érdemeket. Tudományos kutatásai mellett, úttörő volt a rovarok fotózása terén, számos természetvédelmi és növényvédelmi programban vett részt és muzeológusként is kiemelkedő eredményeket ért el. Nagy hangsúlyt fektetett a színvonalas tudományos ismeretterjesztésre és oktatásra. Megemlékezésünkben bemutatjuk Móczár László életpályáját, elért eredményeit, ismertetjük tudományos és ismeretterjesztő közleményeit, az általa kapott elismeréseket, és bemutatjuk Őt mint kollégát, családapát és tudóst.

Kulcsszavak – fényképezés, fullánkos darazsak, Hymenoptera, publikációs jegyzék

BEVEZETÉS

2014. november 28-án a Magyar Rovartani Társaság és a Magyar Biológiai Társaság Állattani Szakosztálya közös rendezésében ünnepelte Dr. Móczár László professzor úr születésének 100. évfordulóját. A születésnap nyolc köszöntő egyaránt szólt a tudós professzornak és a család szerető dédapának. Örömmel és érdeklődéssel hallgattuk professzor úr köszönetét, majd a rovarászat valamenyny szépségét előadva intett bennünket arra, hogy mindenki előtt nyitva áll a sikeres földi lét, ha elhatározásunkhoz töretlenül ragaszkodunk, és szívvel-ésszel tesszük választott dolgunkat. Olyan meggyőzően mondta mindezt, érzelmi és értelmi húrokat egyaránt megérintve, hogy megnyugodtunk: még hosszú évekig közöttünk tudhatjuk professzor urat és élvezhetjük társaságát. Az élet azonban másképp alakult. 2015. január 1-jén elhunyt felesége, Gréti néni, akivel közel 70 évig éltek boldog házasságban. Felesége elvesztése lelkileg végzetesen megviselte. Egészsége súlyosan megrokkant, olyannyira, hogy életének 101. esztendejében, 2015. július 3-án mindannyiunk megdöbbenésére, eltávozott a földi létből.

ÉLETÚTJA

Dr. Móczár László az első világháború első évében, 1914. december 10-én született Kiskunfélegyházán. Egy nővérével együtt nevelkedett a családban. Édesapja, Móczár Miklós, 1909-től a Kassai Tanítóképző Intézet ásványtan, kémia, növénytan és állattan tanári állását töltötte be. A bártfai-eperjesi 1915. évi orosz betöréskor a Móczár család, rokoni kapcsolatok révén, Kiskunfélegyházára menekült. A veszély elmúltával visszaköltöztek Kassára, ahonnan 1919-ben ismét menekülni kényszerültek Kiskunfélegyházára, megelőzve az 1920. évi trianoni elcsatolást. Itt Móczár Miklós ugyancsak a Tanítóképzőben oktatott; 1930-ban nevezték ki az újonnan megépült jászberényi Tanítóképző Intézet igazgatójának. Fia, Móczár László így lett elemi iskolai tanuló Kiskunfélegyházán, majd gimnazista Jászberényben, ahol 1933-ban érettségizett. Még ebben az évben beiratkozott a budapesti Pázmány Péter (ma Eötvös Loránd) Tudományegyetemre, itt állattan, ásványtan és földrajz szaktárgyakból doktori oklevelet (1937 júniusában), természetrajz és földrajz szaktárgyakból középiskolai tanári oklevelet (1938 októberében), Szegeden pedig 1939-ben tanítóképző tanári oklevelet szerzett. 1937 októberében kezdte el muzeológiai pályafutását: a budapesti Országos Természettudományi Múzeum Állattárában „próbaszolgálatos tisztviselő jelölt” majd „önkéntes munkaerő” lett. Ekkor írta meg első tanulmányát *Rendszertani tanulmány a hazai kürtösdarazsokról (Odynerus Latr.)* címen, mely megjelent a *Folia entomologica hungarica* 3. kötetében. Az egyetemi bizottság ezt elfogadta mint disszertációt és feljogosította a doktori cím viselésére.

1939-ben (közvetlenül a második világháború kitörése előtt) behívták két-éves katonai szolgálatra. Alig hat hetes kiképzéssel (25 évesen) tüzérként vett részt Kárpátalja, Felvidék, Észak-Erdély és Délvidék visszafoglalásában. Katonai érdemeit Dandárparancsnoki Dicsérettel ismerték el, és kitüntették Felvidék, Erdély és Délvidék Visszatérése Emlékéremmel. Szűk baráti körben (a Rákosi-féle kommunista rémuralom idején is) tudatos büszkeséggel mesélte el országgyarapító tüzéri élményeit. 1940 októberében tartalékos tiszti állományba helyezték. 1941-ben folytathatta muzeológusi pályafutását Budapesten, majd a Magyarországhoz visszatért Kolozsváron tanítóképző intézeti, fizetési tanári állásba nevezték ki. 1942-től 1945-ig címzetes adjunktusként a kolozsvári I. Ferenc József Tudományegyetem Matematika és Természettudományi Karán, a Dr. Hankó Béla professzor vezette állattani tanszéken részt vett az egyetemi oktató munkában, közösen Dr. Örosi Pál Zoltánnal és Dr. Nagy Barnabással. Ezután újra katonai szolgálatra hívták be, ahonnan – amerikai hadifogsággal együtt – harminc hónapi katonáskodás után tartalékos tüzérhadnagyként szerelték le 1946 derekán. Közben, megszakítva a szolgálatot, 1944 októberében került vissza a budapesti Természettudományi Múzeum Hártyásszárnyú (Hymenoptera) gyűjteményébe.

Itt folytatta a fullánkos hártványúak (Aculeata) kutatását. Témaválasztásában édesapjának, Móczár Miklósnak döntő befolyása lehetett, hiszen ő már fiatalon elkezdett foglalkozni rovarokkal, kiváltképp darázsfélekkel (Vespoidea) és vadméhekkkel (Apoidea). Miképp mondani szokta kedves humorával: „apailag fertőzött vagyok”, mármint a rovarászatot illetően. Egyetemi éveit során vált, számos társával együtt, a hírneves Dudich-féle zoológus iskola egyik jeles tagjává. Dr. Dudich Endre professzor úr terelgette Móczár Lászlót a hymenopterológián belül az Aculeata csoportok taxonómiai-rendszertani, faunisztikai-állatföldrajzi és ökológiai-etológiai kutatásai felé.

Móczár László 1946-ban alapított családot. Felesége, Libay Margit, három gyermekkel, Katalinnal, Klárral és Gézával ajándékozta meg. Velük, kilenc unokájukkal és húsz dédunokájukkal boldog családi életet éltek idős korukban. Valahányszor szóba került, Móczár László megannyiszor érzelmes apai szeretettel mesélt a családi eseményekről, gyermekei huncutságairól, derűs balatoni nyaralásairól.

TUDOMÁNYOS MUNKÁJA

Tudományos munkáját egyetemi magántanári cím odaítélésével jutalmazták 1948-ban. A biológiai tudomány kandidátusa (CSc) címet 1953-ban, a biológiai tudomány doktora akadémiai fokozatot (DSc) 1960-ban nyerte el. 1951-ben a Múzeumok és Műemlékek Országos Központjába helyezték át, munkaköre az országos múzeumi állattani kutatások és természettudományi kiállítások szervezése, összehangolása, irányítása volt. Múzeumpolitikai ügyekben összekülönböztek a központ vezetőjével, Dr. Fülepp Ferencsel, aminek folyamánya Móczár László valóságos száműzetése lett a pécsi Janus Pannonius Múzeumba 1952-ben. Itt szigorú munkarendre kötelezték: Móczár László szombatonként 14 óra után távozhattott a múzeumból (az 1950-es években a szombat is munkanap volt) és hétfőnként 8 órától kötelezték a munkakezdésre. A kíméletlen rendelkezés miatt Budapesten lakó családja körében hétvégeken alig néhány órát tölthetett, pécsi utazását pedig csak személyvonati költséggel térítették. A közel négy évi Budapest–Pécs közötti ingadozás 1956 decemberében szűnt meg: teljes rehabilitációban részesült, és visszahelyezték a budapesti Természettudományi Múzeumba.

Ettől kezdve indult el Móczár László entomológusi pályájának felívelése. A Magyar Tudományos Akadémia martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézete felkérésére a *Méhalkatú rovarok szerepe lucernásainkban* című téma kutatását vállalta el. Az etológiai, ökológiai és cönológiai szempontú komplex kutatás kiemelkedő megállapításának bizonyult a lucernásainkat megporzó méhalkatúak faji összetételének feltárása. Közel 16 000 viráglátogatási adat értékelése nyomán

kiderült, hogy az országosan 100-nál több vadméhfaj közül az *Eucera clypeata*, *Melitta leporina* és az *Andrena ovatula* fajok dominanciája és virágfelnyitási-megporzási tevékenysége jóval jelentősebb a háziméhénél (*Apis mellifera*). A háziméh ugyan felnyitja a lucernavirágot, mégsem porozza be, azaz csak a nektárt rabolja. A kutatói munka befejezéseként nyerte el a már említett akadémiai fokozatot. Külföldön is felfigyeltek idevágó angol nyelvű közleményeire. 1975-ben meghívták Egyiptomba, mint haszonnövény-megporzási szakértőt.

Eredményes múzeumi pályája azzal fejeződött be, hogy 1969. október 1-től vezető professzora lett a szegedi József Attila Tudományegyetem Állattani Tanszékének. Tanszékvezetői hivatását korszerű kutatási (főleg etológiai) témák indításával, és újszerű oktatási módszerek bevezetésével tette maradandóvá. 1982-ben, 68 éves korában nyugdíjba vonult, ezzel oktatói munkáját befejezte, ellenben kutatásait töretlenül folytathatta.

Nevéhez fűződik a tanszéken kialakított audiovizuális oktatás. Kifejlesztésében hathatósan segítette a már néhány évtizedes természet-fényképezési tapasztalata. Nagy kedvvel és szaktudással fényképezett (elsősorban ízeltlábúakat, de egyéb állatokat is). Nagyszerű felvételeinek sokaságát bel- és külföldön oklevelek, illetve érmék, díjak odaítélésével ismerték el (Salt Lake City-ben 1952-ben különdíjban részesült). A fényképek didaktikus rendezését hangos magyarázatokkal egészítette ki, így mélyítette el hathatósan a hallgatók állatismeretét.

Lucernakutatásával párhuzamosan haladt állatföldrajzi munkássága. *Redősszárnyú darazsaink (fam. Vespidae) elterjedése a történelmi Magyarországon* című tanulmánya, mely jelen folyóirat 1939. évi kötetében jelent meg, igen jelentős a Kárpát-medence állatföldrajzi helyzetének és jellegének megítélésében. Tanulmányában tette közzé a társas redősszárnyúdarázs-fajok (Vespidae) elterjedésének ismeretében a Kárpát-medence állatföldrajzi térképét. Színes változatban ezt a térképet jelentették meg a Magyarország Nemzeti Atlaszában 1967-ben. A Dudich-iskola ezt a térképet fogadta el oktatási anyagként, a hártváyszárnyúak (Hymenoptera) és más csoportok faunisztikai feldolgozásakor messzemenően figyelembe vették a Móczár-féle térképet (ilyen például a több szerző által elkészített *Catalogus Hymenopterorum* sorozat).

Ökológiai-etológiai kutatásának kiemelkedők a magányos életű (szoliter) darazsak szokásairól, reflexszerű cselekvés-sorozatainak feltárásáról, a magányos életmódból a társas (euszociális) életmódba való átmenetről, fejlődésről és ennek okairól megjelent közleményei. Kutatásainak egyik nevezetes, ma már mintaterületnek nevezhető helyszíne a Tihanyi-félsziget, nagy löszfalának zsi-bongódarázs-élővilága. A kutatások klasszikus összefoglalása a Dr. Gallé László szerzőtársal megírt tanulmánya, *A rovarok társas viselkedésének formái, Social behaviour forms of insects* címen az Evolúció könyvsorozat III. kötetében jelent meg.

Dr. Móczár László hasonlóan jelentős kutatást végzett egyes Aculeata csoportok taxonómiai-rendszertani ismeretének gyarapításában. A Sphecoidea, Pompiloidea, Chrysoidea, Vespoidea családsorozatok és a Bethyidae család számos genuszát, fajcsoportját revideálta, korszerűsítette rendszertanukat. Rövidebb-hosszabb terjedelmű közleményei jórészt német és angol nyelven jelentek meg. Magyarul látott napvilágot a *Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae)* sorozatban több munkája a magyar Pompiloidea (1956), Sphecoidea (1959), Chrysoidea (1967) és Vespoidea (1995) fajokról. Taxonómiai tárgyú publikációiban közel 300 új taxont (változatot, alfajt, fajt, alnemet, nemzetséget) írt le, új fajainak a száma 181, az új nemzetségeké pedig 9.

Dr. Móczár László intenzíven részt vett a magyarországi nemzeti parkok faunafeltáró munkálataiban. Öt nemzeti parkunk (Hortobágyi, Kiskunsági, Bükki, Aggteleki, Fertő-Hanság Nemzeti Park) Aculeata csoportjairól írt közleményeket. Európai viszonylatban ebből a csoportból faunisztikai-állatföldrajzi szempontból az egyik legjobban kutatott országgá léptette elő hazánkat. Egyes csoportok vizsgálatát világszínvonalon végezte. A csempészdarazsak (Ceropalidae család) számos generikus csoportjáról írt monografikus közleményt németül és angolul. A kaliforniai Gordon Gordt társszerzővel elkészítette a bogárölődarazsak (Bethyidae család) világcatalógusát: Móczár László a Mesitiinae alcsaládot dolgozta fel.

Dr. Móczár László tudományos és oktatói tevékenységével megteremtette a nevével fémjelzett Móczár-iskolát. Tevékenységével a tanár tovább él tanítványában – szokták mondani a nagy hatású iskolateremtő egyéniségekről. Tanítványai közül sokan tudományos fokozatot szereztek, illetve különböző intézményekben adjunktusi, docensi, professzori tisztségeket töltenek be.

Összefüggésben tudományos tevékenységével számos ország múzeumát, zoológiai/biológiai intézményét kereste fel. 21 országban járt (Ausztria, Szlovákia, Csehország, Lengyelország, Németország, Svájc, Hollandia, Dánia, Franciaország, Spanyolország, Olaszország, Jugoszlávia, Szovjetunió, Egyiptom, Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Japán, India, Nepál, Pápua Új-Guinea, Ausztrália).

Korának szinte valamennyi magyar zoológusa szakcsoportja szerint szerzője lett *Az állatok gyűjtése* című könyvnek (megjelent 1962-ben). Az egysejtűektől az emlősökig szóba jöhető összes állatcsoportnak megírták szakszerű gyűjtését, konzerválását, preparálását, kiállítási előkészítését, stb. Móczár László érdeme, hogy szervezőképességével sok szerzőt meg tudott nyerni a könyv egységes szemléletű összeállítására.

Dr. Móczár László elévülhetetlen érdeme az igényes magyar nyelvű ismeretterjesztés. Kiváló érzékkel tudott tudományos stílusban megfogalmazott felismeréseket átültetni könnyen érthető szövegezéssel. Jó példa erre saját kutatásáról,

a kürtösdarazsakról írt tudományos és ismeretterjesztő cikkeinek a szövegezése. Nemcsak saját kutatásait, hanem kortársainak eredményeit is egyaránt népszerűsítette. Rendszeres szerzője volt a *Természettudományi Közlöny*, *Természet*, *Élet és Tudomány*, *Állatvilág*, *Akvárium és Terrárium*, *Búvár* és az *Élővilág* című lapoknak. Több folyóirat szerkesztőbizottságának volt tagja. Jól megválasztott fényképei kitűnően illusztrálták a mondandóját.

Folyóiratokban megjelent cikkei mellett kitűnt könyvírás terén is. Valamennyi könyve osztatlan sikert aratott az érdeklődő és olvasó közönség körében. Úttörő vállalkozásnak bizonyult az 1950-ben megjelent két kötetes *Állathatározó*. Az első kötet szöveges határozókulcsban tekinti át a magyar állatvilágot az egysejtűektől az emlősökig. A kötet kerekítve 6000 fajt mutatott be. A második kötet vonalas ábrái jól segítették a határozást. Az *Állathatározó* 1969-ben és 1984-ben megérte második és harmadik kiadását. Mindkettőt bőségesen illusztrálta színes fényképekkel. Móczár László közreműködött a magyar természetfilmezésben is. Több, a rovarok életét bemutató film szakértőjének kérték fel. A *Rovarbölcsők* című film rendezésében közre is működött.

Móczár László tudományos, oktatói és ismeretterjesztő munkássága mellett maradandót alkotott mint muzeológus is. Három periódusban (1937–1939, 1944–1952, 1956–1969) összesen 23 éven át állt a Magyar Természettudományi Múzeum szolgálatában. Személyéhez számos intézkedés és átalakítás fűződik. Egyszerű felsorolásuk is jelzi sokoldalúságát: (1) Stohl Gáborral közösen a töméntelen mennyiségű szivaros és egyéb dobozkákban tárolt Hymenoptera gyűjteményt az úgynevezett Cerva-dobozokba rendezte át; (2) az 1950-es évek elején elindította a preparátorképző tanfolyamot; (3) felállította a múzeum fotóarchívumát; (4) a Hymenoptera-gyűjteményt Kárpát-medencei (történelmi magyarországi) és világ (*orbis terrarum*) gyűjteményre bontotta szét; (5) bevezette az egyedi típusnyilvántartást; (6) egységes típuscédulákat készíttetett, amit valamennyi rovargyűjtemény jelenleg is használ; (7) Ambrus Bélával közösen korszerűsítette a gubacsgyűjtemény tárolását; (8) elindította a Hymenoptera szakkönyvtári anyag (különlenyomatok, könyvek, kiadványok) leltározását; (9) átvette Erdős József fémfürkész-gyűjteményét a múzeum részére; (10) összeállította *Magyar Hymenoptera Irodalom 1897–1952* címen a hazai szakirodalmi bibliográfiát (megjelent a *Folia entomologica hungarica* 1953. évi 6. (n. s.) kötetben); (11) *Mocsáry Sándor és a Természettudományi Múzeum Hymenoptera gyűjteménye* című cikk megírásával (megjelent az *Állattani Közlemények* 1967. évi 54. kötetben), a kezdetektől az 1960-as évek első feléig áttekintette a Hymenoptera-gyűjtemény történetét; (12) meghonosította és továbbfejlesztette a rovarok önműködő gyűjtésére alkalmas Malaise–Townes-féle csapdát.

Túl a 85. életévnél is, fiatalos lendülettel vezette és szerkesztette *A rovartan kutatói – magyar entomológusok* című CD-ROM kiadványt, ami 2003-ban jelent

meg. A teljességre törekvő kiadványban valamennyi magyar rovarász élettörténetéről, munkásságáról, publikációiról, stb. olvashatunk., legtöbbjükéről pedig fényképet is láthatunk.

MUNKÁJÁNAK ELISMERÉSE

Móczár László sokrétű munkásságát számos társasági tagsággal, elismeréssel és díjjal jutalmazták. Tagjává választotta az Österreichische Entomologische Gesellschaft (Wien), a Royal Entomological Society (London) és a Polskie Towarzystwo Entomologiczne (Warszawa). Ugyancsak tagja az agrai (India) Zoológiai Akadémiának. A Magyar Rovartani Társaságnak több évtizeden át örökös tiszteletbeli és választmányi tagja; a társaság kitüntette a Frivaldszky Imre Emlékplakett arany fokozatával (1975-ben). A Magyar Természettudományi Múzeum által adományozott *Pro Studio et Fidei* érem tulajdonosa. Tagja a magyar Szent István Tudományos Akadémiának; megválasztásában érvényesült a két szempont: gyakorolja római katolikus vallását és tudományos munkája kiemelkedő. A Magyar Biológiai Társaságban betöltött titkárságát id. Entz Géza Díjjal (1986) és Gorka Sándor Díjjal (1993) jutalmazták. Szerkesztőségi tagja volt az *Acta Biologica Szegediensis* folyóiratnak. A Tudományos Ismeretterjesztő Társaság Biológiai Szakosztályának vezetőségi tagja volt élete végéig, szerzői és előadói tevékenysége aranykoszorús jelvény viselésére jogosította. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem arany, majd végül platina oklevélben részesítette. Az országos Pro Natura Díj kitüntetettje. A Symposium Internationale Entomofaunisticae Ehrenmedal kitüntetettje 1999-ben Baselben. A Magyar Tudományos Akadémia Zoológiai Bizottságának tagja több ciklusban. A Szegedi Tudományegyetem a Klebelsberg Kunó Díj emeritus fokozatával ismerte el oktatói és iskolateremtő munkásságát. Jászberény város díszpolgára. 2008-ban választották meg a székelyudvarhelyi Societatea Zoologica / Állattani Egyesület tagjának. Móczár Lászlót megtisztelték azzal is, hogy összesen 20 fajt (Hymenoptera: 18 faj, Diptera: 1 faj, Coleoptera: 1 faj) neveztek el róla, a *Moczariella* nevet pedig egy Hymenoptera-nemzetség kapta 100. születésnapja tiszteletére:

- Moczariella* Barbosa et Azevedo, 2014
- Ammophila moczari* Tsuneki, 1967
- Bracon moczari* Papp, 1969
- Cerceris moczari* Tsuneki, 1971
- Chrysis moczari* Linsenmaier, 1959
- Cleptes moczari* Linsenmaier, 1968
- Conostigmus moczari* Szabó, 1979
- Cryptoplatycerus moczari* Trjapitzin, 1982

- Dryinus moczari* Olmi, 1992
Halticoptera moczari Erdős, 1952
Hungarogryon moczari Szabó, 1966
Irenangulus moczari Wahis, 2004
Megaloplectes moczari Györfi, 1942
Mesitius moczari Nagy, 1968
Microchelonus moczari Papp, 2014
Multogrammidium moczari Mihályi, 1979
Neochrysocharis moczari Szelényi, 1973
Pondoros moczari Argaman, 1990
Sybra moczari Breuning, 1981
Telenomus moczari Szabó, 1978
Tiphia moczari Krombein, 1982

Móczár László tiszteletre- és szeretetreméltó egyéniség volt. Egész életében a háttározott és céltudatos munkában lelte örömét. Mindannyiunk Laci bácsija vagy Laci bátyánk, a legjobban akkor érezte magát, amikor pezsegetett a sokféle tevékenységében. Nagyon illett rá a találó jellemzés: a gyertyát két végén égette csonkig. Úgy gondolta, hogy magas követelményű munkaszemléletét munkatársai is osztják. Ebből folyóan megesett, hogy egyesekkel nézetkülönbségbe keveredett, legyenek azok munkatársai, beosztottjai vagy fölrendeltjei. Akadtak, akik nehezen viselték el néha túlzott és makacs kívánságait, követelményeit. Az összekülönbözést nehezen viselte, de ekkor is megmutatkozott vallásos életszemlélete: legtöbbször rá oly jellemző humorizálással oldotta fel a munkatársi feszültségeket. Haragtartást, zsémbeskedést alig ismert. Vallásos indíttatású, derülátó életszemlélete megannyiszor átsegítette, és elérte, hogy munkatársaival a viszony elégedett, baráti maradjon.

Élete legvégén nyilatkozott, visszatekintve a természet bűvöletében eltöltött 101 évre. Mondanivalójának egyik részletét – mint *ars poetica*-t – kissé rövidítve idézzük:

„Azért specializálódtam a hártványászárnyúakra (Hymenoptera), mert lepkész, bogarász, szitakötész mindig lényegesen több akadt például a Rovartani Társaságban, a hártványászárnyúakkal ellenben feltűnően kevesen hajlandók foglalkozni. A tájékozatlan „laikus” nagyközönség a rovarokra úgy tekint, mint kártevőkre, ezért kíméletlenül eltápossa őket. Pedig bőségesen élnek úgymond hasznos rovarok. Például hártványászárnyúak (és egyéb rovarok) nélkül nem lenne megporzás, nem élvezhetnénk a növényvilág nagy ajándékát: a gyümölcsfogyasztás örömét.”

Még életében megtisztelték azzal, hogy évfordulókon és egyéb alkalmakkor ünnepélyes hangulatban méltatták személyét. 80., 85., 90., 95. és 100. születésnapján hazai és külföldi társaságok kellő reverenciával köszöntötték. Dr. Gallé

László és 36 munkatársa jelentette meg az *Entomológia: kutatás, szemléletformálás, ismeretterjesztés, Móczár László köszöntése 95. születésnapján* című kiadványt. Mint öregdiák tért vissza és szólt az ifúsághoz régi iskoláiban, Kiskunfélegyházán és Jászberényen. Katonai élményeinek felidézésére több napi- és hetilap kérte fel. A *Beiträge zur Entomologie* jónévű német szakfolyóirat mint a magyar entomológia nesztorát köszöntötte 2011-ben.

A megemlékező gyászbeszédet Dr. Matskási István címzetes múzeumi főigazgató és Dr. Gallé László egyetemi tanár mondta el. Földi maradványait római katolikus szertartással helyezték örök nyugalomra a budapesti Farkasréti Temetőben 2015. július 22-én.

* * *

In memoriam Dr. László Móczár (1914–2015)

Jenő PAPP

*Department of Zoology, Hungarian Natural History Museum,
Baross utca 13, H-1088, Budapest, Hungary. E-mail: j.papp1933@gmail.com*

Abstract – László Móczár has obtained undying merits as an entomologist in the investigation of Hymenoptera. Apart from his scientific activities, he pioneered the photography of insects, participated in many a project in conservation and plant protection and had great achievements as a museologist, too. He always heeded the quality of teaching and other educational activities. In the present commemoration, we present his career, his achievements, give an overview of his scientific and educational publications as well as his recognitions. We introduce László Móczár, the colleague, the master, the family man.

Keywords – Aculeata, Hymenoptera, photography, publications

INTRODUCTION

The Hungarian Entomological Society and the Zoological Section of the Hungarian Biological Society celebrated together the 100th birthday of Professor László Móczár on 28th November 2014. The eight salutations were addressed not only to the scholar but also to the loving great-granddad. We sat listening, curious and contented, while the Professor reminded us that loving what we chose to do and pursuing our goals with perseverance leads everyone along the paths of a successful life on Earth. He also let us in on all the wonders of entomology. In his speech,

he was so lively and convincing that we felt touched both emotionally and mentally and were also reassured that we still had many long years ahead of us to enjoy his company and his bubbling, active personality. However, life chose a different path for him. On 1st January 2015, his wife, Aunt Gréti died after almost 70 years of being happily married to the Professor. The loss psychically took its toll on the Professor. His health drastically broke down, so much so that he died on 3^d July 2015, in the 101st year of his life which was still shocking every one of us.

HIS PATH OF LIFE

Dr. László Móczár was born during the first year of World War I, on 10th December 1914, on Kiskunfélegyháza. He was brought up along with his sister by their parents. The father, Miklós Móczár was a teacher of mineralogy, chemistry, botany and zoology in the Teacher's Training Institute of Košice from 1909 onwards. At the Russian invasion of Bártfa-Eperjes in 1915, the Móczár family successfully escaped to Kiskunfélegyháza, supported by relatives. When the danger passed, they returned to Kassa (Košice, Slovakia) from where they were forced to return to Kiskunfélegyháza in 1919 again, just before the disannex of Trianon in 1920. Miklós Móczár was again hired by the local teacher's training college and in 1930, he was appointed director of the newly built Teacher's Training Institute of Jászberény. His son, László thus became a primary school student in Kiskunfélegyháza and then went on to secondary school to Jászberény, where he did the baccalaureate exams in 1933. In the same year, he enrolled into the Péter Pázmány University in Budapest (the present-day Loránd Eötvös University of Science) where he studied zoology, mineralogy and geography to a doctoral level (acquired his PhD in 1937) and from natural sciences and geography he also acquired a teaching degree in October 1938. Also, in Szeged, he studied to be a teacher in teachers' training (a diploma he acquired in 1939). In October 1937 he started his career as a museologist in the Department of Zoology of the Hungarian Natural History Museum as an official candidate on probation and then as a volunteer. This is where he published his first study, *Systematic studies on the native Odynerus Latr. species* that appeared in Volume 3 of *Folia entomologica hungarica*. The paper was accepted as a thesis by the University Board and thus entitled him to a PhD.

In 1939, right before the break-out of the 2nd world war, he was called up into the army at the age of 25. Military service lasted for two years, and after six weeks of training he was sent to the frontlines as an artilleryman to reoccupy Sub-Carpathia, Northern Hungary, Northern Transsylvania and Southern Hungary. His military merits were honoured with a *Brigade Commander's Commendation* and he was also decorated with the *Medallion of the Reoccupation of*

Northern Hungary, Transsylvania and Southern Hungary. To his close friends, he proudly recounted his memories (he did so during the communist terror of the Rákosi era, too) as an artilleryman who fought for his country. In October 1940 he was assigned a reserve officer position. From 1941 onwards, he could resume his career as a museologist in Budapest, and then he was appointed for a teaching position at the teacher's training college in the re-annexed Kolozsvár (Cluj, Romania). Between 1942 and 1945 he participated in university education at the Faculty of Mathematics and Natural History of the Franz Joseph I University in Kolozsvár. He worked at the Department of Zoology under the supervision of Dr. Béla Hankó along with Dr. Pál Zoltán Örosi and Dr. Barnabás Nagy. Somewhat later he was again called up for military service from where he was discharged thirty months later (including American captivity) in the middle of 1946 as a reserve Lieutenant of the artillery. In the meantime, disrupting his service, he was transferred to the Hymenoptera Section of the Natural History Museum in Budapest. Here, he carried on with his research on Aculeata. His choice of topic was greatly influenced by his father, Miklós Móczár as he also spent considerable amount of his early years working with insects, mostly with wasps (Vespoidea) and wild bees (Apoidea). As he used to say with his kind sense of humour, 'I am infected on the father's side' – with passion for entomology, that is. During his university years, he became an eminent member of the renowned school of Professor Dr. Endre Dudich propelled László Móczár towards the faunistic, taxonomic, biogeographic, ecological and ethological research of the different groups of Aculeata.

László Móczár established a family in 1946. His wife, Margit Libay gave him three children: Katalin, Klári and Géza. They had a happy family life, that eventually embraced nine grandchildren and twenty great-grandchildren. Whenever he had the opportunity, László Móczár lovingly recalled their familial events, the mischief of his children and the happy memories from their holiday at the Lake Balaton.

SCIENTIFIC WORK

In 1948, his scholarly work was honoured with the title of honorary lecturer of the university. He also received the Candidate of Biological Science degree (CSc) in 1953 and the academic degree Doctor of Biological Science (DSc) in 1960. In 1951, he was transferred to the National Centre for Museums and Historic Monuments, to coordinate, organize, and direct zoological research and natural history exhibitions in Hungarian museums. As a result of a disagreement with Dr Ferenc Fülepi, the head of the Centre concerning museum policy, he was practically sent to exile to the Janus Pannonius Museum in Pécs in 1952. He was obliged to observe

an extremely strict work schedule. He could only leave the museum on Saturdays after 2 p.m. (Saturday being a working day during the 1950s) and was to start at 8 a.m. on Monday. Due to the inconsiderate orders, he could hardly spend time on the weekends with his family members who still lived in Budapest. His commuting reimbursement covered only the fare for the slow trains. He was dragged to and fro between Pécs and Budapest for almost 4 years. In December 1956, he was fully resituated and transferred again to the Natural History Museum in Budapest.

From this point on, his career started soaring. At an invitation from the Martonvásár Agricultural Research Institute of the Hungarian Academy of Science, he took upon the investigation of 'The role of the apoid bees in our native alfalfa fields'. This complex research project targeted ethological, ecological and coenological aspects of the species composition of the pollinator community of lucerne fields. By means of evaluating nearly 16,000 records on flower visits, it was shown that out of over a 100 wild bee species, the activities of *Eucera clypeata*, *Melitta leporina* and *Andrena ovatula* in terms of opening flowers and pollinating them dominantly exceeds that of the honeybee (*Apis mellifera*). The honeybee does enter the lucerne flower, but it usually does not pollinate it, thus 'robbing it' of nectar. This research merited an academic degree for Móczár. His English publications attracted the attention of the international community. In 1975, he was invited to Egypt as an expert on the pollination of cultivated plants.

His successful museum career was terminated by his nomination as a senior professor at the Department of Zoology of the Attila József University of Science in Szeged. He made his mark as a head of department with his choice of modern research topics (mostly ethology) and by introducing novel methods in teaching. In 1982, he retired at the age of 68, terminating his teaching activities but carrying on with his research. He was the one who established audiovisual education at the department. His several-decade-long experience in photography helped him in developing the methodology. He was keen on taking pictures (mostly of arthropods but also of other animals) and also very skillful. His excellent photography was awarded by many a national and international certificates and various awards (in 1952 for example, he won the Salt Lake City special award). He accompanied the didactic order of photographs with recorded audio explanations thereby efficiently deepening the students' knowledge in zoology.

Parallel with his lucerne research, he also carried on with his studies in biogeography. His study *The distribution of wasps (fam. Vespidae) in the historical territory of Hungary*, published in the 1939 volume of the present journal, was a significant contribution to our knowledge on the biogeography of the Carpathian Basin. He presented a map on the distribution of Vespidae in the region. The same map was published in a coloured version in the National Atlas of Hungary in 1967. The Dudich-school used this map as a reference in their educational

activities and during the faunistic processing of Hymenoptera and other taxa it was also used as a foundation (such as for the series of *Catalogus Hymenopterorum* created by various authors).

In terms of ecological and ethological research, his publications on the habits, reflex-like activities of solitary wasps as well as on the transition from solitary towards social life, its development and origin were of outstanding importance. One renowned location for his studies was the loess wall of the Tihany Peninsula which has become an exemplary site since then. He published his results in a classic paper titled '*Social behaviour forms of insects*' in Hungarian and in English, in the 1983 volume the book *Evolution*, co-authored by László Gallé.

His studies on the taxonomy of certain Aculeata wasps were also influential. He systematically revised the superfamilies Sphecoidea, Pompiloidea, Chrysoidea, Vespoidea and the family Bethyloidea, updating their classification. Most of his papers were published in English and in German. In Hungarian, he published several pieces of the *Fauna Hungariae* series on Pompiloidea (1956), Sphecoidea (1959), Chrysoidea (1967) and Vespoidea (1995) species of Hungary. In his taxonomic publications, he described nearly 300 new taxa (variations, subspecies, species, subgenera and genera). The number of new species described by him were 181, while that of new genera was 9.

Dr. László Móczár intensively participated in the baseline faunistic survey of national parks. He published his results on the Aculeata species of five national parks, namely the Hortobágy, the Kiskunság, the Bükk, the Aggtelek and the Fertő-Hanság National Parks, lifting Hungary among the most-explored European countries in terms of the faunistics and zoogeography of Aculeata.

On top of his educational activities, László Móczár's work was also outstanding in the field of museology. In three separate periods (1937–1939, 1944–1952, 1956–1969), for a total of 23 years, he was an employee of the Hungarian Natural History Museum. Several dispositions and rearrangements can be attributed to him. Even by simply listing them, the multifaceted talent of Móczár is outlined: (1) With Gábor Stohl, they rearranged the Hymenoptera collection stored in a vast amount of tiny cigar boxes and the likes into the so-called 'Cerva-boxes'; (2) At the beginning of the 1950s, he launched a training course for preparators; (3) He created the photoarchives of the museum; (4) He separated the Hymenoptera collection by geographical regions: one for the Carpathian Basin (the historical territory of Hungary) and the other for the rest of the world (*orbis terrarum*); (5) He introduced the individual type registration by using an adequate inventory book; (6) He ordered uniform type-labels that are still used by each insect collection today; (7) With Béla Ambrus, they modernized the storage of the collection of galls; (8) He started the inventorying of the Hymenoptera library (reprints, books and other publications); (9) He took over the Chalcidid wasp collection of

József Erdős (the collection had to be transported from Tompa to Budapest etc.); (10) He compiled the Hungarian bibliography on Hymenoptera from 1897–1952 which was published in the *Folia entomologica hungarica* 1953(6) n.s volume; (11) He wrote the paper reviewing the history of the Hymenoptera Collection by the title '*Sándor Mocsáry and the Hymenoptera Collection of the Hungarian Natural History Museum*', published in the *Állattani Közlemények* (Zoological Communications) 1967(54); (12) He introduced and developed the Malaise–Townes automatic insect trap.

After his 85th birthday, he directed and edited the CD-ROM on '*Researchers of insects – Hungarian entomologist*' with a youthful vigor. The comprehensive CD giving information on every Hungarian entomologists (their life history, their work and their publications, some illustrated with photos) came out in 2003.

IN RECOGNITION OF HIS WORK

The manifold work of László Móczár was honoured with a number of memberships, acknowledgements and awards. He was a member of the Österreichische Entomologische Gesellschaft (Vienna), the Royal Entomological Society (London) and the Polskie Towarzystwo Entomologiczne (Warsaw). He was also a member of the Academy of Zoology of Agra (India). A member and a permanent honorary committee member of the Hungarian Entomological Society for several decades. The Society awarded him with the Golden Medal of the *Imre Frivaldszky Memorial Plaque* in 1975. He also had the *Pro Studio et Fidei* medal of the Hungarian Natural History Museum. He was a member of the St. Stephen Hungarian Academy of Science. In his auguration, two factors played equally important roles: his practice of being a Roman Catholic and his excellence as a scholar. His role as the secretary of the Hungarian Biological Society was honoured with the Géza Entz Sr. award (1986) and the Sándor Gorka award (1993). He was on the editorial board of the *Acta Biologica Szegediensis*. He was a member of the board of directors of the Biological Section of the Society for Scientific Education until the end of his life, his activities as a lecturer and an author entitled him for the badge of the Golden Wreath. The Eötvös Loránd University of Science gave him a Gold and the the Platinum Certificate. He was awarded with the Pro Natura Award, with the Ehrenmedal of the Symposium Internationale Entomofaunisticae in 1999 in Basel. He was a member during several cycles of the Zoological Committee of the Hungarian Academy of Science. His teaching activities and his other efforts in the field of education were honoured by the Emeritus grade of the Kunó Klebelsberg Award by the University of Science in Szeged. He was an honorary citizen of Jászberény. He was

appointed a member of the Societatea Zoologica in Székelyudvarhely in 2008. László Móczár was also honoured by his colleagues who named 20 species after him (Hymenoptera: 18 species, Diptera: 1 species, Coleoptera: 1 species). The name *Moczariella* was given to a genus of Hymenoptera, as esteemed for his 100th birthday:

- Moczariella* Barbosa et Azevedo, 2014
Ammophila moczari Tsuneki, 1967
Bracon moczari Papp, 1969
Cerceris moczari Tsuneki, 1971
Chrysis moczari Linsenmaier, 1959
Cleptes moczari Linsenmaier, 1968
Conostigmus moczari Szabó, 1979
Cryptoplatycerus moczari Trjapitzin, 1982
Dryinus moczari Olmi, 1992
Halticoptera moczari Erdős, 1952
Hungarogryon moczari Szabó, 1966
Irenangulus moczari Wahis, 2004
Megaloplectes moczari Györfi, 1942
Mesitius moczari Nagy, 1968
Microchelonus moczari Papp, 2014
Multogrammidium moczari Mihályi, 1979
Neochrysocharis moczari Szelényi, 1973
Pondoros moczari Argaman, 1990
Sybra moczari Breuning, 1981
Telenomus moczari Szabó, 1978
Tiphia moczari Krombein, 1982

László Móczár was an honourable and loveable personality. All his life he enjoyed resolute and ambitious work. Everyone's 'Uncle Laci' was at his best when he could immerse himself in parallel activities. As the saying goes: he burnt both ends of the candlestick. Each moment of his life was spent working away in education, research and other kinds of work, everything at the same time, incessantly. He thought that this work ethic was followed by all – giving rise to some disagreements with his colleagues (let them be either his supervisors or subordinates) as some people had difficulties accepting his stubborn and sometimes excessive requests. He could not hold grudges and this is where his religious attitude also showed: he usually used his sense of humour to dissolve such frustrations. He never harboured resentment or quarreled lastingly. His religious serenity usually helped him maintain a friendly relationship with his colleagues.

At the end of his life, he summarized his 101 years filled with an admiration for nature. A part of his speech is cited below, as his 'ars poetica'.

'I specialized in Hymenoptera because there were always more experts on Lepidoptera, Coleoptera and Odonata in the Hungarian Entomological Society while remarkably few people wanted to work with Hymenoptera. The layman society looks upon insects as nuisances and thus squashes them mercilessly. However, there are so many useful insects, too! For example, without Hymenoptera and others, there would be no pollination and we could not enjoy the great presents of the plant world: the fruits.'

He was praised on anniversaries and other occasions. On account of his 80th, 85th, 90th, 95th and 100th birthday both national and international societies appraised him with due reverence. Dr. László Gallé and 36 colleagues compiled a publication for his 95th birthday with the title 'Entomology: research and education – an appraisal of László Móczár on his 95th birthday'. He returned to his old schools as an alumnus and gave speeches to the students in Kiskunfélegyháza and Jászberény. Several daily and weekly newspapers asked him for the recollections of his military experiences. A renowned German journal, the *Beiträge zur Entomologie* appraised him as the nestor of Hungarian entomology in 2011.

His funeral orations were given by Dr. István Matskási, honorary director-general of the Museum of Natural History and Dr. László Gallé university lecturer. His mortal remains were put in Roman Catholic ceremony to eternal rest on 22nd July 2015, in the Farkasrét Cemetery in Budapest.

*

DR. MÓCZÁR LÁSZLÓ TUDOMÁNYOS ÉS ISMERETTERJESZTŐ
KÖZLEMÉNYEINEK JEGYZÉKE (1937–2014)

(A tudományos közlemények csillaggal: * jelölve)

COMPLETE LIST OF THE SCIENTIFIC AND POPULAR
PUBLICATIONS BY DR. LÁSZLÓ MÓCZÁR (1937–2014)

(Scientific publications marked with asterisk: *)

A közlemények teljes száma 371, ebből tudományos 198 és ismeretterjesztő 173.

Total number of the publications is 371 (198 scientific and 173 popular).

- *1937: Rendszertani tanulmány a hazai kürtös darazsakról (*Odynerus* Latr.). [Systematic studies on the native *Odynerus* Latr. species.] – *Folia entomologica hungarica* 3(1–2): 1–63.
- *1937: Scipteron tabaniforme Jászberényből. [Sciptreon tabaniforme from Jászberény.] – *Folia entomologica hungarica* 3(4): 81.
- *1938: Hymenopterologiai jegyzetek I. (Hymenopterologische Anmerkungen I.) – *Folia entomologica hungarica* 3(1–3): 161–163.
- *1938: Adatok a Kőszegi-hegység hártáysszárnyú faunájához. (Beiträge zur Kenntnis der Hymenopteren-Fauna des Kőszeger Gebirges.) – *Vasi Szemle* 5(1–2): 72–86.
- *1938: Faunistische Angaben zur Verbreitung der Vespiden im Karpathen-Becken. I. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 1(1): 18–23.
- *1938: Faunistische Angaben zur Verbreitung der Vespiden im Karpathen-Becken. II. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 1(2–3): 27–35.
- *1938: Einige interessante mediterrane und steppenbewohnende Hymenopteren von der Pótharasztpusztá. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 1(4): 79–80.
- *1938: Hymenopterologiai jegyzetek. II. Hymenopterologische Anmerkungen. II. – *Folia entomologica hungarica* 4(1–2): 62–65.
- 1938: Képek a darazsak és méhek ivadékgondozásáról. [Pictures of brood-care in wasps and bees.] – *Természettudományi Közlöny* 70(7): 436–442.
- 1938: Óriás darazsfészek a Nemzeti Múzeumban. [Giant wasp nest in the National Museum.] – *Természettudományi Közlöny* 70(11): 702–705.
- *1938: Systematische Studien über die *Odynerus*-Arten des historischen Ungarn. – *Festschrift zum 60. Geburtstag von Professor Embrik Strand* (Riga) 4: 590–627.
- *1938: *Xenotoma* Szelényii spec. nov., eine neue Microhymenoptere aus Ungarn. – *Zoologischer Anzeiger* 121(1–2): 45–47.
- *1938: Zur Ökologie zweier Apiden. – *Zoologischer Anzeiger* 123(4): 90–95.
- *1938: Beiträge zur Kenntnis der Hymenopterenfauna des Kudsir-Hochgebirges. – *Entomologischen Rundschau* 55(58): 677–679.
- 1938: Élet a partszakadékon. [Life in shore bursting.] – *Természet* 34(12): 1–4.
- *1939: Ein Riesennestbau von *Vespa germanica* F. – *Entomologische Zeitschrift* 53(1): 5–6.
- *1939: Redősszárnyú darazsaink (fam. Vespidae) elterjedése a történelmi Magyarországon. (Die Verbreitung der Faltenwespen im historischen Ungarn). – *Annales Musei Nationalis Hungarici* 32: 65–90.
- *1939: Neue Ichneumoniden in der Fauna Ungarns. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 2(3): 39–41.
- *1939: Beobachtungen über den Nestbau einiger *Odynerus*-Arten. – *Zoologischer Anzeiger* 125(3–4): 70–80.

- *1939: Jászberény környékének hártványásszárnyú rovarai. [Hymenoptera from the vicinity of Jászberény.] – *A Jászberényi Állami Líceum és Tanítóképző-Intézet 1938–39. évi Évkönyve* pp. 1–8.
- *1940: GYÖRFFI J., MÓCZÁR L., SZELÉNYI G. & ANTON R.: Újabb adatok a Kőszegi-hegység hártványásszárnyú faunájához. (I. Neue Beiträge zur Kenntnis der Hymenopterenfauna des Kőszeger Gebirges.) – *Dunántúli Szemle* 7: 189–195.
- 1940: Dongóméhfészkek Erdélyben. [Bombus-nests from Transylvania.] – *Természet* 36(1): 1–4.
- *1941: Beiträge zur Kenntnis der Hymenopteren-Fauna der Umgebung von Kassa. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 4(4): 107–114.
- 1942: Az óriás fenyődarázs. [The giant horntail *Sirex gigas*.] – *Természettudományi Közlöny* 74(3): 1–6.
- 1942: Kaparódarazsak ivadékgondozásáról. [Brood-care of digger-wasps.] – *Természettudományi Közlöny* 74(8): 242–247.
- *1943: Néhány nevezetesebb Hymenoptera 1942. évi gyűjtéseimből. (Einige bemerkenswerte Hymenopteren aus meinen Aufsammlungen im Jahre 1943.) – *Folia entomologica hungarica* 8(1–4): 57–60.
- *1943: Hymenopterológiai jegyzetek IV. (Hymenopterologische Notizen IV.) – *Folia entomologica hungarica* 8(1–4): 83–86.
- *1943: Az útonálló darazsak ökológiájáról. (Über die Ökologie der Wegwespen.) – *Múzeumi Füzetek* (Kolozsvár) 1(3): 1–12.
- *1943: Zur Ethologie der Wegwespen *Psammochares plumbeus* F., *Ps. (Anoplius) infuscatus* Lind. und *Episyrus rufipes* L. (Hym. Psammocharidae). – *Zoologischer Anzeiger* 143(5–6): 141–152.
- *1944: Einige neue spinnenfangende Wespen aus Ungarn (Hymenoptera, Psammocharidae). – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 7(1): 1–6.
- *1944: Über zwei neue, interessante spinnentötende Wespen aus Ungarn (Hymenoptera, Fam.: Psammocharidae) – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 7(1–4): 101–102.
- *1946: Eine neue Hymenopteren-Gattung *Psammocharides* nov. gen., und ihre Arten. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 39: 113–121.
- *1946: Néhány ritka déli Hymenoptera gyűjtéseimből. (Über einige seltene südliche Hymenopteren aus meinen Sammelausbeuten.) – *Folia entomologica hungarica* 1: 27–28.
- *1946: Megfigyelések a Tihanyi félsziget partszakadékein. (Beobachtungen bei Uferabstürzen der Halbinsel Tihany (Hymenoptera).) – *Folia entomologica hungarica* 1: 35–46.
- *1946: Systematische Bemerkungen zu einigen spinnentötenden Wespen-Arten (Hymenoptera, Psammocharidae). – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 9(3–4): 39–42.
- *1947: Neue Angaben zur Kenntnis der Hymenopteren-Fauna des Komitates Bars. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 10(2): 59–60.
- *1947: Beiträge zur Kenntnis der Hymenopterenfauna Siebenbürgens. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 10(3): 85–92.
- *1947: Adatok a *Hoplomerus spinipes* L., *Bombus Derhamellus* K. és *Megachile centuncularis* L. ethológiájához (Hym., Vespidae & Apidae). Angaben zur Ethologie des *Hoplomerus spinipes* L., *Bombus Derhamellus* K. und *Megachile centuncularis* L. (Hym., Vespidae & Apidae). – *Folia entomologica hungarica* 2(1): 13–17.
- *1947: A rovarok időérzéke. [Sense of time in insects.] – *Folia entomologica hungarica* 2(4): 76–77.
- *1948: Die Seehöhe und die ökologischen Gesichtspunkte in der Bezeichnung zoogeographischer Gebietseinheiten. – *Fragmenta Faunistica Hungarica* 11(3–4): 85–89.
- *1949: Les Cleptides du bassin des Carpathes (Fam. Cleptidae, Hym.) (Avec une carte). – *Folia entomologica hungarica* 3(2): 40–45.
- *1950: Notes on the Pompilids species in the Carpathian Basin (Hym.). – *VIIIth International Congress of Entomology in Stockholm (1948)*, pp. 438–446.

- *1951: Les Cleptidae du Musée Hongrois d'Histoire Naturelle. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 1: 260–283.
- *1951: Hártvászárnyúak – Hymenoptera. – In: DUDICH E. (ed.): *A rovargyűjtés technikája* [Technics of collecting insects.] Közoktatásügyi Kiadóvállalat, Budapest, pp. 133–146.
- *1952: Contribution à l'éthologie du Palarus variegatus F. (Hym.). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 2: 119–124.
- *1952: Utonállódarazsak (Hym., Pompilidae). Die Wegwespen (Hym., Pompilidae). – *Folia entomologica hungarica* 5(3): 73–108.
- *1953: A rovarfényképezés az ökológiai kutatások szolgálatában. Die Insektenphotographie im Dienste der ökologischen Forschungen. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 4: 251–264.
- *1953: Magyar Hymenoptera Irodalom 1897–1952. Die ungarische Hymenopteren-Literatur. – *Folia entomologica hungarica* 6(1): 1–76.
- *1953: On the species of *Cryptocheilus* Panzer (Hymen., Pompilidae). – *The Proceedings of the Royal Entomological Society of London, series B. Taxonomy* 22(3–4): 35–40.
- *1953: Pompilidae und Ceropalidae aus der Sammlung von Prof. Dr. G. Grandi. – *Bollettino dell'Istituto di Entomologia della Università di Bologna* 19: 387–389.
- *1953: Bátorliget hártvászárnyú-faunája [The Hymenoptera fauna of Bátorliget.] – In: SZÉKESY V. (ed.): *Bátorliget élővilága* [Wildlife of Bátorliget.], Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 286–316.
- 1953: A rovarok ivadékgondozása. [Brood care in insects.] – *Élet és Tudomány* 8(35): 19–28.
- *1954: Flower-Visiting on a Meadow and a Lucerne Field. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 5: 387–399.
- *1954: Notizien über *Priocnemis vulgaris* (Lep.) (Hymenoptera Pompilidae). – *Bollettino dell'Istituto di Entomologia della Università di Bologna* 20: 333–337.
- 1954: CSONGOR Gy. & MÓCZÁR L.: A tiszavirág. [The Tisza Mayfly.] – *Múzeumi Füzetek* 6: 1–14.
- *1954: BAJÁRI E. & MÓCZÁR L.: A Methocidae, Myrmosidae és Mutillidae családok faunakatalógusa (Cat. Hym. V.). A Check List of the Families Methocidae, Myrmosidae, Mutillidae (Cat. Hymenopt. V.). – *Folia entomologica hungarica* 7(6): 65–80.
- *1954: A csempészdarazsak (Ceropalidae) faunakatalógusa (Cat. Hymenopt. VI.). Faunenkatolog der Familie Ceropalidae (Cat. Hymenopt. VI.). – *Folia entomologica hungarica* 7(10) (n. s.): 147–152.
- *1955: Weitere neue Pompiliden aus Ungarn (Hym.). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 6 (n. s.): 301–306.
- *1956: Dr. Szabó-Patay József emlékezete. József Szabó-Patay zum Gedenken. – *Állattani Közlemények* 45: 9–12.
- *1956: Pókölődarázs alkatúak. Pompiloidea. – *Magyarország Állatvilága* 13(5) (Hym. III), *Fauna Hungariae* 11. Akadémiai Kiadó, Budapest, 76 pp.
- *1956: Bemerkungen über die schwarzen Anoplius-Arten Ungarns (Pomp.). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 7 (n. s.): 411–414.
- *1956: A lucernavirágot látogató méhalkatú rovarok Baranyában. Kleeblume besuchende Apoidea (Hym.) im Komitat Baranya. – *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* (Pécs) pp. 171–180.
- *1956: Hymenopterológiai jegyzetek V. Hymenopterologische Anmerkungen V. – *A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve* pp. 181–183.
- 1956: Útonállók. [Spider wasps.] – *Élet és Tudomány* 11(46): 1466–1470.
- 1956: Rovarok fényképezése. [Photography of insects.] – *Foto* 3: 17.
- *1957: MÓCZÁR L. & BÓJTÖS Z.: A lucernát megporzó méhfélék. (Apoid pollinators of alfalfa in Hungary). – *A Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztályának Közleményei* 13: 147–178.

- *1957: Zwei neue Formen der Unterfamilie Crabroninae aus Ungarn. – *Folia entomologica hungarica* 10(22) (n. s.): 423–426.
- *1958: Die ungarische Vertreter der Tribus Oxybelini (Hymenoptera, Sphecidae) unter Berücksichtigung der westpaläarktischen Arten. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 50: 281–299.
- *1958: Crabro s. lat. nem revíziója (Hymenoptera, Sphecidae). Die Revision des Genus Crabro s. l. (Hymenoptera, Sphecidae) – *Állattani Közlemények* 46: 261–272.
- *1958: A Crabroninae (Fam.: Sphecidae) als család faunakatalógusa. (Cat. Hym. XIII.). Faunenka-
talog der Subfamilie Crabroninae (Hym.) (Cat. Hym. XIII.). – *Folia entomologica hungarica* 11(8) (n. s.): 189–216.
- 1958: A közfényképezés a természetben. Naturaufnahmen in der Natur. – *Kép és Hangtechnika* 4(5): 133–135.
- *1959: *Méhalkatú rovarok (Hym. Apoidea) szerepe lucernásainkban.* [The role of the Apoid bees (Hymenoptera) in alfalfa fields.] – kézirat, Tudományok Doktora Értekezés, Budapest, 257 pp.
- *1959: The activity of the wild bees (Hym. Apoidea) in Hungarian lucern fields. – *Acta Agronomica Academiae Scientiarum Hungaricae* 9(3–4): 237–289.
- *1959: Kaparódarázs alkatúak II. Sphecoidea II. – *Magyarország Állatvilága* 13(8) (Hym. III), *Fauna Hungariae* 44. Akadémiai Kiadó, Budapest, 86 pp.
- 1959: Bölcsők vagy koporsók? [Cradles or coffins?] – *Élet és Tudomány* 15(21): 655–659.
- 1959: Hangyaélet. [The life of ants.] – *Akvárium és Terrárium* 4(3): 103–108.
- *1960: *Méhalkatú rovarok (Hym. Apoidea) szerepe lucernásainkban.* [The role of the Apoid bees in Hungarian alfalfa fields.] – Akadémiai Doktori Értekezés Tézisei, Budapest, 5 pp.
- *1960: The loess wall of Tihany and the nesting of *Odynerus spiricornis* Spin. (Hymenoptera, Eumenidae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 52: 383–409.
- *1960: Az *Odynerus spiricornis* Spin. (Hym., Eumen.) tevékenysége. The behaviour of *Odynerus spiricornis* Spin. (Hym., Eumen.). – *Állattani Közlemények* 47: 119–123.
- *1960: A magyar zoológusok névjegyzéke. A register of Hungarian Zoologists. – *Állattani Közlemények* 47: 195–204.
- 1960: Mi tartja össze a hangyaboly lakóit? [What keeps the ant colonies together?] – *Élet és Tudomány* 15(15): 468–470.
- 1960: A rovtársulások kialakulása. [Development of insect associations.] – *Élővilág* 5: 12–17.
- 1960: Hangyainvázó. [Invasion of ants.] – *Élet és Tudomány* 15(11): 327–330.
- 1960: Insekten-Großaufnahmen. – *Fotografie* 11: 406–412.
- *1961: The distribution of wild bees in the lucerne fields of Hungary (Hymenoptera, Apoidea). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 53: 451–461.
- *1961: On the habits of *Stilbum cyanurum cyanurum* Forst. (Hymenoptera, Chrysididae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 53: 463–466.
- *1961: Kísérletek *Odynerus spiricornis* Spin.-val (Hymenoptera: Eumenidae). Experiments with *Odynerus spiricornis* Spin. (Hym. Eumen.). – *Állattani Közlemények* 48(1–4): 91–94.
- *1961: A hazai lucernások vadméheinek mennyisége. The number of wild bees (Hym. Apoidea) in lucerne-fields of Hungary. – *Állattani Közlemények* 48(1–4): 95–105.
- *1961: A lucernát megporzó méhalkatú (Apoidea) fajok. Die Luzernen bestäubenden Wildbienen Ungarns (Hym. Apoidea). – *Folia entomologica hungarica* 14 (n. s.): 217–236.
- *1961: Adatok az *Anthophora parietina* var. *fulvocinerea* Dours. fészkeléséhez. Beiträge zum Nestbau der *Anthophora parietina* var. *fulvocinerea* Dours. (Hym., Apoidea). – *Folia entomologica hungarica* 14(19) (n. s.): 317–326.
- *1961: The role of the Honey Bee (*Apis mellifera* L.) in relation to Lucerne in Hungary. – *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* 34: 5–11.

- *1961: Gemeinsamer Nester verschiedener Hymenopteren (Trypoxylon, Odynerus, Anthophora spp.). – *Zoologische Anzeiger* **167**(9–12): 447–455.
- 1961: Pillantás a hangyák életébe. A glance to the life of the ants. – In: KOCIS F. (ed.): *Élet és Tudomány Tudományos Kalendárium*, Gondolat Kiadó, Budapest, pp. 233–235.
- 1961: Rovarközösségek. Insect Communities. – *Természettudományi Közlöny* **5**: 4–6.
- 1961: A bécsi XI. nemzetközi entomológus kongresszusról. On the XI. International Entomological Congress in Vienna. – *Búvár* **6**: 8.
- *1962: Bemerkungen über einige Cleptes-Arten (Hymenoptera: Cleptidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* **8**(1–2): 115–125.
- *1962: Data on the development of Odynerus spiricornis Spin. (Hymenoptera, Eumenidae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* **54**: 339–351.
- *1962: O metodach i wynikach badań nad pszczołami dzikimi (Hym., Apoidea) zapylającymi lucernę na Węgrzech. The methods and results of investigations on wild bees (Hym., Apoidea) pollinating lucerne in Hungary. – *Polskie Pismo Entomologiczne Seria B* **1–2**: 77–85.
- *1962: Die Abundanz der Wildbienen in ungarischen Luzernenfeldern (Hym., Apoidea). – *XI. International Congress of Entomology (Vienna)* pp. 97–99.
- *1962: Hártáyászárnyúak. Hymenoptera. – In: MÓCZÁR L. (ed.): *Az állatok gyűjtése* [Collecting of Animals], Gondolat Kiadó, Budapest, pp. 188–213.
- *1962: Gyűjtemények felállítása és megóvása. [Installation and preservation of animal collections.] – In: MÓCZÁR L. (ed.): *Az állatok gyűjtése* [Collecting of Animals], Gondolat Kiadó (Budapest), pp. 441–454.
- 1962: A családalapító hangyák öncsonkítása. [Self-mutilation in the family-founder ants.] – *Élet és Tudomány* **17**(33): 1045–1048.
- 1962: Miért védjük a hangyabolyokat? [Why we protect the ant hills?] – *Élet és Tudomány* **17**(43): 1352–1355.
- *1963: Einige Missbildungen bei Hymenopteren (Chrysididae). – *Folia entomologica hungarica* **16**(2) (n. s.): 63–66.
- 1963: Mimikri az állatvilágban. [Mimicry in animals.] – *Élet és Tudomány* **18**(12): 367–371.
- 1963: A természetvárok légszabályozó berendezései. [Ventilation in termite castles.] – *Élet és Tudomány* **18**(14): 419–422.
- 1963: A tücsök. [The cricket.] – In: SZABÓ V. (ed.): *Fiúk Évkönyve 1964*. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, pp. 336–337.
- 1963: *Képes állatvilág* 1–2. (Illustrierte Tierwelt 1–2) – Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 256+255 pp.
- *1964: Ergebnisse der Revision der Goldwespenfauna des Karpatenbeckens (Hymenoptera: Chrysididae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* **10**(3–4): 433–450.
- *1964: Dr. Elisabeth Bajári 1912–1963. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* **56**: 5–7.
- *1964: Über die Notozus-Arten Ungarns (Hymenoptera, Chrysididae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* **56**: 439–447.
- 1964: A darazsak tápláléka fejlődésük nyomára vezet. [Food of the wasps show their evolution.] – *Élet és Tudomány* **19**(2): 77–80.
- 1964: A rovarok titkos hírszolgálatára. [Secret news-service of insects.] – *Élet és Tudomány* **19**(5): 208–212.
- *1965: Weitere Ergebnisse der Revision der Goldwespenfauna des Karpatenbeckens (Hymenoptera, Gernus: Chrysis). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* **11**(1–2): 165–180.
- *1965: Remarks on some types of Dryinini and Gonatopodini (Hymenoptera). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* **57**: 375–406.
- *1965: N. Dr. Bajári Erzsébet. [N. Dr. Elisabeth Bajári.] – *Állattani Közlemények* **52**(1–4): 17–19.

- 1965: A méhek beszéde. [The language of bees.] – *Élet és Tudomány* 20(33): 1558–1563.
- *1966: Remarks on Kieffer's and Marshall's Types (Hymenoptera, Bethylidae) in the Hungarian Natural History Museum. – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 12(3–4): 339–361.
- *1966: Kieffer's Mesitius and Epyris-Types in the Hungarian Natural History Museum (Hymenoptera, Bethylidae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 58: 427–443.
- *1966: The possibilities of the development of social life in Hymenoptera. – *Proceedings of the Seventh Meeting of Hungarian Biological Society* (Pécs) p. 407.
- 1966: Galagonyalepke születik. [Aporia crataegi is born.] – *Élet és Tudomány* 21(37): 1735–1737.
- *1967: Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kaszab in der Mongolei. 100. Chrysididae (Hymenoptera). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 13(1–2): 183–190.
- *1967: Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kaszab in der Mongolei 118 Ceropalidae (Hymenoptera). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 13(3–4): 385–393.
- *1967: On Kieffer's and Dalman's Types (Hymenoptera, Dryinidae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 59: 297–302.
- *1967: Fémdarázsalkatúak. Chrysididae. – *Magyarország Állatvilága* 13(2) (Hym. III.) *Fauna Hungariae* 86. Akadémiai Kiadó, Budapest, 118 pp.
- *1967: Mocsáry Sándor és a Természettudományi Múzeum Hymenoptera gyűjteménye. [S. Mocsáry und die Hymenoptera-Sammlung des Naturwissenschaftlichen Museums.] – *Allattani Közlemények* 54(1–4): 89–97.
- *1967: Magyar zoológusok névjegyzéke. [Register of the Hungarian Zoologists.] – *Allattani Közlemények* 54(1–4): 99–113.
- *1967: Önműködő csapda repülő rovarok számára. Trap automatic for capture of flying insects. – *Folia entomologica hungarica* 20(13): 213–220.
- 1967: Magyarország és a környező területek állatföldrajzi felosztása. Természeti viszonyok II. Állatföldrajz. Zoogeographical division of Hungary and her adjacent territories. Natural circumstances II. Zoogeography. – In: RADÓ S. (ed.): *Magyarország Nemzeti Atlasza*, Kartográfiai Vállalat, Budapest, p. 21.
- 1967: A kürtősdarazsak fejlődése. [On the development of the Odynerus wasps.] – *Élet és Tudomány* 22(25): 1158–1161.
- *1968: Drei neue Cleptes-Arten (Hymenoptera). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 14(1–2): 167–173.
- *1968: Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kaszab in der Mongolei 167. Pompilidae (Hymenoptera). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 14(3–4): 427–439.
- *1968: Über einige Ichneumoniden-Typen des Ungarischen Naturwissenschaftlichen Museums (Hymenoptera). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 60: 183–190.
- *1968: A Nomada-, Ammobates-, Pasites- és Parammobates nemek faunakatalógusa (Cat. Hym., XXIII.). Faunenatalog der Gattungen Nomada, Ammobates, Pasites und Parammobates (Cat. Hym., XIII.). – *Folia entomologica hungarica* 21(23) (n. s.): 339–360.
- *1968: Einige Cleptes-Arten (Hymenoptera: Cleptidae) aus der Sammlung von Karl Kusdas. – *Opuscula Zoologica Budapest* 8(2): 367–370.
- 1968: Lakásépítés a darazsak és a méhek világában. [Building in wasps and bees.] – *Élet és Tudomány* 23(4): 151–155.
- *1969: New Mesitius species (Hymenoptera: Bethylidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 15(3–4): 371–377.
- *1969: Fűrészdarázsalkatúak I. Ichneumonoidea I. – *Magyarország Állatvilága* 11(pótlás a 4. füzethez) (Hym. I.) *Fauna Hungariae* 95. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 8a–8n + 5a–5m.
- *1969: BAJÁRI E. & MÓCZÁR L.: Fűrészdarázsalkatúak IV. Ichneumonoidea IV. – *Magyarország Állatvilága* 11(7) (Hym. I.) *Fauna Hungariae* 96. Akadémiai Kiadó, Budapest, 122 pp.

- 1969: XIII. Nemzetközi Rovartani Kongresszus Moszkvában. [XIIIth International Congress of Entomology in Moscow.] – *Búvár* **14**(1): 44.
- 1969: A növények megporzása és a rovarok. [Pollination of plants and insects pollinators.] – *Búvár* **14**(3): 137–142.
- 1969: Az Agigea-i tengerbiológiai kutatóállomás. [Marine biological research institute in Agigea.] – *Búvár* **14**(3): 6.
- 1969: Hírközlés a méhek birodalmában. [Communication in the world of bees.] – *Élet és Tudomány Kalendárium* pp. 141–146.
- *1970: Mesitinae of World with new Genera and Species I. Hymenoptera: Bethylidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* **16**(1–2): 175–203.
- *1970: Mesitinae of World, Genera Sulcomesitius Móczár and Metrionotus Móczár. II. (Hymenoptera: Bethylidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* **16**(3–4): 409–451.
- *1970: New Mesitinae from Madagascar (Hymenoptera? Bethylidae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* **62**: 317–320.
- *1970: Ethologische Ergebnisse an Hymenopteren. – *Acta Biologica (Szeged)* **16**(3–4): 15–23.
- *1970: Two New Species of Sulcomesitius Móczár (Hym., Bethylidae). – *Acta Biologica (Szeged)* **16**(3–4): 163–165.
- *1970: Parvoculus myrmecophilus New Genus and New Species from Kinshasa-Congo (Hymenoptera: Bethylidae). – *Opuscula Zoologica Budapest* **10**(1): 151–153.
- 1970: A Sphecodes Latr. fajok faunakatalógus (Cat. Hym., XXIV.) Faunenkatlog der Gattung Sphecodes Latr. (Cat. Hym., XXIV.) – *Folia entomologica hungarica* **23**(10): 209–219.
- *1970: Gubasképződmények elhelyezésének új módszere. A new method for storing gall formations. – *Folia entomologica hungarica* **23**(19) (n. s.): 401–409.
- *1970: Chrysididen, Pompiliden und Cerialiden (Hymenoptera) aus der Mongolei. Ergebnisse der Mongolisch-Deutschen Biologischen Expeditionen seit 1962, Nr. 45. – *Mitteilungen aus dem Zoologischen Museum in Berlin* **46**(1): 47–52.
- 1970: „Izgalmas” pillatok: A póköldarázs ivadékgondozás közben. [“Exciting” moment: spider-wasp during care of progeny.] – *Élet és Tudomány* **25**: 106–109.
- *1971: Mesitinae of World, Genera “Mesitius Spinola”, Pilomesitius Móczár, Parvoculus Móczár, Pycnomesitius Móczár and Heterocoelia Dahlbom. III. (Hymenoptera: Bethylidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* **17**(3–4): 295–332.
- *1971: Pycnomesitius New Genus from Bethylidae (Hymenoptera). – *Acta Biologica (Szeged)* **17**(1–4): 167–169.
- 1971: Szalkay József: Rovarok között – könyvismertetés. [J. Szalkay: Among Insects – book review.] – *Búvár* **26**: 252–253.
- *1972: WOLF H. & MÓCZÁR L.: Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kaszab in der Mongolei 287. Pompilidae Gattungen: Cryptocheilus bis Arachnospila (Hymenoptera). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* **18**(1–2): 237–265.
- *1972: Kárpát-medence Hymenoptera faunakatalógusainak (I–XXIV.) lelőhelyjegyzéke (Cat. Hym. XXV.). Das Fundortverzeichnis des Faunenkatlogs der Hymenopteren I–XXIV. des Karpatenbeckens (Cat. Hym. XXV.) – *Folia entomologica hungarica* **25**(7): 111–164.
- *1972: BENEDEK P. & MÓCZÁR L.: Die Tätigkeit der Wildbienen (Hym. Apoidea) in der Luzerne und ihr Schutz in Ungarn. – *Proceedings of the XIIIth International Congress of Entomology Moscow 1968*, Leningrad, **3**: 291–292.
- *1972: Besonderes Verhalten von Formica rufa L. (Hymenoptera). – *Acta Biologica (Szeged)* **18**(1–4): 181–183.
- *1972: MÓCZÁR L. & WARNCKE K.: Faunenkatlog der Gattung Andrena Fabricius (Cat. Hym. XXVI.). – *Acta Biologica (Szeged)* **18**(1–4): 185–221.

- 1972: A löszfalak darazsainak magatartása. [Behaviour of the wasps at the loess walls.] – *Búvár* 27: 144–149.
- 1972: MÉSZÁROS Z. & VOJNITS A.: Lepkék, pillék, pillangók – könyvismertetés. [Z. Mészáros & A. Vojnits: Butterflies – book review.] – *Búvár* 27(4): 254.
- *1973: MÓCZÁR L. & ZOMBORI L.: Levéldarázs-alkatúak I. Tenthredinoidea I. – *Magyarország Állatvilága* 11(2) (Hym. I.), *Fauna Hungariae* 111. Akadémiai Kiadó, Budapest, 128 pp.
- *1973: Eindringen solitärer Hymenopteren in das Nest fremder Arten (Fam.: Eumenidae, Sphecidae, Megachilidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 19(1–4): 143–146.
- *1973: MÓCZÁR L., ANDÓ M. & GALLÉ L.: Microclimate and the activity of *Paragymnomerus spiricornis* (Spinola) (Hymenoptera: Eumenidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 19(1–4): 147–160.
- 1973: XIV. Nemzetközi Entomológiai Kongresszus Ausztráliában. (XIVth International Entomological Congress in Australia). – *Búvár* 28: 43.
- 1973: Green Island, a Korall-tenger kis szigete. [Green Island, the little island in Coral Sea.] – *Búvár* 28: 185–187.
- 1973: Betelepített bogarak mentik meg Ausztrália legelőit. [Introduced beetles rescue the pastures of Australia.] – *Búvár* 28: 293–297.
- *1974: Miért fordul meg kürtője peremén a *Paragymnomerus spiricornis* (Spinola) (Hymenoptera: Eumenidae)? Why does *Paragymnomerus spiricornis* (Spinola) turn around on the rim of its turret (Hymenoptera)? – *Folia entomologica hungarica* 27(1): 121–129.
- *1974: *Bocchus szelenyii* sp. nov. from Mongolia (Hymenoptera: Dryinidae). – *Folia entomologica hungarica* 27(1): 131–134.
- *1974: Hymenopterenforschung in Ungarn. – *Folia entomologica hungarica* 27(Suppl.): 333–338.
- *1974: MÓCZÁR L. & FERENCZ M.: A magyar zoológusok névjegyzéke. List of Hungarian zoologists. – *Állattani Közlemények* 61(1–4): 67–85.
- *1974: The activity periods of the populations of *Paragymnomerus spiricornis* (Spinola) (Hymenoptera: Eumenidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 20(1–4): 157–159.
- *1974: The unusual behaviour of *Paragymnomerus spiricornis* (Spinola) (Hymenoptera: Eumenidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 20(1–4) 161–172.
- *1974: On another new species of the genus *Mettrionotus* Móczár (Hymenoptera: Bethyridae: Mesitinae). – *Acta Biologica (Szeged)* 20(1–4): 173–177.
- 1974: *Legyek, hangyák, méhek, darazsak*. [Flies, ants, bees, wasps.] – *Búvár Zsebkönyvek*, Móra Könyvkiadó Budapest, 64 pp.
- 1974: 100 éves a Nápolyi Zoológiai Állomás. Hundred years old the Zoological Station in Naples. – *Búvár* 29: 86–89.
- 1974: Különös együttélés: „állat- és növénykertek” – bogarakon. A strange living together: “zoological and botanical garden” – on beetles. – *Búvár* 29(6): 340–344.
- *1975: Two new species and a key for the males of the genus *Heterocoelia* Dahlbom (Hymenoptera: Bethyridae, Mesitinae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 21(1–2): 109–114.
- *1975: Apáthy István és a 100 éves nápolyi Zoológiai Állomás. István Apáthy und die 100jährige Zoologische Station zu Neapel. – *Állattani Közlemények* 62(1–4): 97–99.
- 1975: *Kis Állathatározó*. [Little Zoo-Identification.] – Tankönyvkiadó, Budapest, 224 pp.
- *1976: New species of *Sulcomesitius* Móczár from Laos (Hymenoptera, Bethyridae) – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 68: 279–284.
- *1976: New *Sulcomesitius* species from Borneo. – *Acta Biologica (Szeged)* 22(1–4): 97–105.
- *1976: Some data on termite fauna of Egypt. – *Acta Biologica (Szeged)* 22(1–4): 107–112.
- *1977: A review of the genus *Sulcomesitius* Móczár (Hymenoptera: Bethyridae, Mesitinae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 23(1–2): 139–170.
- *1977: Angaben zur Cerialiden-Fauna (Hymenoptera) der Mongolei. – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 69: 253–259.

- *1977: Das Nest von *Bombus alticola* Kriechbaumer (Hymenoptera: Apidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 23(1–4): 133–138.
- 1977: A tavaszi bögöly. [The spring-time horse-fly.] – *Élet és Tudomány* 32(22): 703–704.
- 1977: „Virágzik” a Tisza. [“Flourishing” the river Tisza.] – *Élet és Tudomány* 32(25): 783–785.
- 1977: *Kis Allathatórozó*. [Little Zoo-Identification.] – Tankönyvkiadó (2. kiadás), Budapest, 224 pp.
- *1978: Revision of *Priesnerius* gen. n. and notes on *Bifidoceropales priesneri* (Hymenoptera: Ceropalidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 24(3–4): 349–362.
- *1978: New species and some remarks on the genus *Ceropales* Latreille (Hymenoptera: Ceropalidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 24(1–4): 115–137.
- *1978: Two new species of Mesitinae from Egypt (Hymenoptera: Bethyilidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 24(1–4): 139–142.
- 1978: A lódarázs. [The hornet.] – *Élet és Tudomány* 33(15): 479–480.
- 1978: A tűzvörös fémdarázs. [The flaming red chrysidid.] – *Élet és Tudomány* 33(22): 703–704.
- 1978: Lepkék. [Butterflies.] – *Állatvilág* 7: 14.
- 1978: Kétszárnyúak. [Dipteres.] – *Állatvilág* 8: 14.
- 1978: Hártýásszárnyúak. [Hymenoptera.] – *Állatvilág* 9: 14.
- 1978: Bogarak. [Beetles.] – *Állatvilág* 10: 14.
- 1978: Egyenes- és bórszárnyúak. [Orthopteres and Dermaptereres.] – *Állatvilág* 11: 14.
- 1978: Puhatestűek. [Molluscs.] – *Állatvilág* 12: 14.
- 1978: A beszélgető rovarok. The talking insects. – In: TARNAY M. (ed.): *Napraforgó*. RTV-Minerva, Budapest, pp. 63–64.
- 1978: *Legyek, hangyák, méhek, darazsak*. [Flies, ants, bees, wasps.] – Búvár Zsebkönyvek, Móra Könyvkiadó, Budapest, 64 pp.
- *1979: *Priesnerius opacior* Priesner and the related species (Hymenoptera: Ceropalidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 25(3–4): 343–345.
- *1979: Some dryinids from Malaysia (Hymenoptera). – *Acta Biologica (Szeged)* 25(1–4): 77–83.
- *1979: New *Sulcomesitius* and *Heterocoelia* species from Sri Lanka (Hymenoptera: Bethyilidae). – *Pacific Insects* 21(2–3): 241–252.
- 1979: *A Kiskunsági Nemzeti Park állatvilága. (Fauna of the Kiskunság National Park)*. – Kiskunsági Nemzeti Park, Budapest, pp. 221–251.
- 1979: Halak. [Fishes.] – *Állatvilág* 3(1): 14.
- 1979: Ikerszelvényesek. [Diplopods.] – *Állatvilág* 3(2): 14.
- 1979: Rákok. [Crustaceans.] – *Állatvilág* 3(3): 14.
- 1979: Lepkék. [Butterflies.] – *Állatvilág* 3(4): 14.
- 1979: Szitakötők. [Dragonflies.] – *Állatvilág* 3(5): 14.
- 1979: Harsan a kabócakórus. [Blares the cicada-choir.] – *Állatvilág* 3(5): 25.
- 1979: A rovarvilág kalóza. [The pirate of insects.] – *Állatvilág* 3(5): 32.
- 1979: Hártýásszárnyúak II. [Hymenoptera II.] – *Állatvilág* 3(6): 14.
- 1979: Bogarak II. [Beetles II.] – *Állatvilág* 3(7): 14.
- 1979: Jaj az agresszornak! [Woe the aggressor!] – *Állatvilág* 3(7): 20.
- 1979: Rovarfogó, de nem rovarévé. [Insect-catcher but not entomophagous.] – *Állatvilág* 3(7): 22.
- 1979: Ahol a kengurúk tanyáznak, Tidbinbilla. [Tidbinbilla, where the kangaroos live.] – *Állatvilág* 3(8): 3–4.
- 1979: Kabócák. [Cicadas.] – *Állatvilág* 3(8): 14.
- 1979: Zúgó-bongó közösségek. [Buzzing communities.] – *Állatvilág* 3(9): 7.
- 1979: Száll a darázs a fészkére. [Wasp flies on its nest.] – *Állatvilág* 3(9): 10–11.
- 1979: Kétszárnyúak. [Dipteres.] – *Állatvilág* 3(9): 14.
- 1979: Repülő ragadozó. [Flying predator.] – *Állatvilág* 3(9): 22.

- 1979: Poloskák. [Bugs.] – *Állatvilág* 3(10): 14.
- 1979: Hüllők. [Reptiles.] – *Állatvilág* 3(11): 14.
- 1979: Az óriás énekes kabóca. [The giant singing cicada.] – *Élet és Tudomány* 34(20): 639–640.
- *1980: 10 years' research work at the Department of Zoology (1969–1979). – *Acta Biologica (Szeged)* 26(1–4): 9–20.
- *1980: MÓCZÁR L. & BÍRÓ A.: On the insect fauna of the alkali flat at Kiskundorozsma. – *Acta Biologica (Szeged)* 26(1–4): 147–159.
- *1980: MÓCZÁR L., GALLÉ L., GYÖRFFY Gy. & HORNING E.: Complex ecological investigations in a sandy soil grassland: aims and general methodology. – *Acta Biologica (Szeged)* 26(1–4): 161–164.
- 1980: Lepkék. [Butterflies.] – *Állatvilág* 4(3): 14.
- 1980: Ősrovarok. [Ancestral insects.] – *Állatvilág* 4(4): 14.
- 1980: Hátyásszárnyúak. [Hymenoptera.] – *Állatvilág* 4(5): 14.
- 1980: Gondos darazsak. [Careful wasps.] – *Állatvilág* 4(5): 30–31.
- 1980: Szunyogok. [Mosquitos.] – *Állatvilág* 4(7): 14.
- 1980: Recésszárnyúak. [Neuropteres.] – *Állatvilág* 4(8): 14.
- 1980: Nem mindig győz az erősebb. [The stronger is not always victorious.] – *Állatvilág* 4(8): 21.
- 1980: Bogarak. [Beetles.] – *Állatvilág* 4(9): 14.
- 1980: Pókok. [Spiders.] – *Állatvilág* 4(11): 14.
- 1980: Soklábúak. [Myriopods.] – *Állatvilág* 4(12): 14.
- *1981: New *Sulcomesitius* and *Heterocoelia* species from SE Asia (Hymenoptera: Bethyridae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 27(3–4): 355–367.
- *1981: GYÖRFFY Gy. & MÓCZÁR L.: Malaise trap investigations in inundation sodic and sandy areas I. Qualitative relations. – *Acta Biologica (Szeged)* 27(1–4): 169–179.
- *1981: GYÖRFFY Gy. & MÓCZÁR L.: Malaise trap investigations in inundation sodic and sandy areas II. Quantitative relations. – *Acta Biologica (Szeged)* 27(1–4): 181–193
- 1981: Ein Garten auf sechs Beinen. – *Tier-Tierwelt* 12: 40–41.
- 1981: Kétéltűek. [Amphibia.] – *Állatvilág* 5(3): 14.
- 1981: Öncsonkítás. [Self-mutilation.] – *Állatvilág* 5(4): 9.
- 1981: Kétszárnyúak, bolhák. [Dipteres, fleas.] – *Állatvilág* 5(4): 14.
- 1981: Pókszabású állatok. [Arachnoidea.] – *Állatvilág* 5(5): 14
- 1981: A gubacs titka. [Secret of the gall.] – *Állatvilág* 5(5): 26–27.
- 1981: Kérészek. [Mayflies.] – *Állatvilág* 5(7): 14.
- 1981: Hangyák. [Ants.] – *Állatvilág* 5(6): 14.
- 1981: Előnyös együttműködés. [Favourable cooperation.] – *Állatvilág* 5(8): 32.
- 1981: Lepkék IV. [Butterflies IV.] – *Állatvilág* 5(9): 14.
- 1981: Poloska mimikri. [Bug mimicry.] – *Állatvilág* 5(9): 22.
- 1981: FERENCZ M. & MÓCZÁR L.: Férgek, medveállatok. [Worms, tardigrades.] – *Állatvilág* 5(10): 14. (szerzőtárs: Ferencz M.)
- 1981: Rovaróriások. [Giant insects.] – *Állatvilág* 5(11): 14.
- 1981: Bálna a mennyezeten. [Whale on the ceiling.] – *Állatvilág* 5(11): 21.
- 1981: Törpe rovarok.: rojtosszárnyúak és tetvek. [Dwarf insects: thysanopteres and louses.] – *Állatvilág* 5(12): 14.
- *1982: Three new *Sulcomesitius* species from Sri Lanka (Hymenoptera: Bethyridae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 28(3–4): 337–345.
- *1982: MÓCZÁR L. & GYÖRFFY Gy.: On the fauna of the sandy soil grassland at Bugac. – *Acta Biologica (Szeged)* 28(1–4): 119–145.
- 1982: Gerinctelen állatok a rendelet védelmében. [Invertebrate animals under protection.] – *Búvár* 37(7): 208–310.

- 1982: *Legyek, hangyák, méhek, darazsak*. [Flies, ants, bees, wasps.] – Búvár Zsebkönyvek, Móra Könyvkiadó (3. kiadás), Budapest, 64 pp.
- 1982: Mire jó a hosszú ormány. [What is the long trunk for.] – *Állatvilág* 6(1): 14.
- 1982: MÓCZÁR L. & BÉCSI L.: Apró emlősök. [Small mammals.] – *Állatvilág* 6(2): 14.
- 1982: Rovarak és a technika. [Insects and the technics.] – *Állatvilág* 6(3): 14.
- 1982: Amikor a Tisza kivirágzik. [When river Tisza flourishing.] – *Állatvilág* 6(4): 14.
- 1982: Ízeltlábúak szaporodása. [Breeding of the arthropods.] – *Állatvilág* 6(5): 14.
- 1982: Bogarak IV. [Beetles IV.] – *Állatvilág* 6(6): 14.
- 1982: A rovarok társas élete. [Social life in insects.] – *Állatvilág* 6(7): 14.
- 1982: A háziméh beszéde. [The language of the honeybee.] – *Állatvilág* 6(7): 32.
- 1982: Vizi poloskák. [Water bugs.] – *Állatvilág* 6(8): 14.
- 1982: Álkérészek, skorpiófátyolkák, tegzesek. [Plecopteres, mecopteres, trichopteres.] – *Állatvilág* 6(9): 14.
- 1982: Vadászó rovarok. [Hunting insects.] – *Állatvilág* 6(10): 14.
- 1982: Kellemetlen rovarok. [Unpleasant insects.] – *Állatvilág* 6(11): 14.
- *1983: Dryinid species from Korea (Hymenoptera: Dryinidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 29(1–3): 181–195.
- *1983: Dryinids from Mongolia collected by Dr. Z. Kaszab (Hymenoptera: Dryinidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 29(1–3): 197–208.
- *1983: New data of Bethyilidae from the Priesner's Collection (Hymenoptera). – *Acta Biologica (Szeged)* 29(1–4): 203–204.
- *1983: The Chrysoidea, Pompiloidea and Vespoidea fauna of the Hortobágy National Park (Hymenoptera). – In: MAHUNKA S. (ed.): *The Fauna of the Hortobágy National Park* (Hungary) pp. 353–359.
- *1983: Two intersting Sulcomesitius species from Africa (Hymenoptera: Bethyilidae). – *Contributions to the American Entomological Institute* 20: 198–200.
- *1983: MÓCZÁR L. & GALLÉ L.: A rovarok társas viselkedésének formái. Social behaviour forms of insects. – In: VIDA G. (ed.): *Evolúció III. Az evolúció és az emberiség*. Natura Kiadó, Budapest, pp. 151–179.
- 1983: A dzsungel rovarai. [Insects of the jungle.] – *Állatvilág* 7(1): 14.
- 1983: Tengernyi szépség. [A great many beauty.] – *Állatvilág* 7(1): 32.
- 1983: Ritka állatok. [Rare animals.] – *Állatvilág* 7(3): 14.
- 1983: A rovarok színei. [Colours of the insects.] – *Állatvilág* 7(4): 14.
- 1983: Veszedelemes ízeltlábúak. [Dangerous arthropods.] – *Állatvilág* 7(5): 14.
- 1983: Tengeri állatok. [Marine animals.] – *Állatvilág* 7(6): 14.
- 1983: Havasi poszméh. [Alpine humble-bee.] – *Állatvilág* 7(7): 14.
- 1983: Tücskök, csótányok, fogólábúak. [Crickets, cockroaches, mantides.] – *Állatvilág* 7(9): 14.
- 1983: Zengőlegyek, fűrőlegyek. [Syrphids, trypetids.] – *Állatvilág* 7(10): 14.
- 1983: Gondolkodik-e a bundásméh? [Is the anthophore bee thinking?] – *Állatvilág* 7(11): 12–13.
- 1983: Szivacsok, csalánozók, mohaállatok. [Sponges, cnidarians, bryozoas.] – *Állatvilág* 7(12): 14.
- *1984: Oriental Mesitiinae (Hymenoptera: Bethyilidae). – *Folia entomologica hungarica* 45(1): 109–150.
- *1984: New and little known Mesitiinae from southern Europe and Africa (Hymenoptera, Bethyilidae). – *Tijdschrift voor Entomologie* 127(5): 101–113.
- *1984: BENEDECZKY I., TANÁCS L. & MÓCZÁR L.: Ultrastructure of the cephalic gland of the bee: *Andrena variabilis* Smith (Hymenoptera: Apoidea). – *Electron Microscopy* 3: 2077–2078.
- 1984: Meddig élnek a rovaok? [How long the insects live?] – *Állatvilág* 8(1): 23.
- 1984: Kezdetleges rovarbölcsők. [Rudimentary insect cradles.] – *Állatvilág* 8(3): 12–13.
- 1984: A távolugrás bajnokai. [Champions of the long jump.] – *Állatvilág* 8(6): 18.

- 1984: A szkarabeuszról – képekben. [On scarabaeus – in pictures.] – *Állatvilág* 8(7): 5.
- 1984: Ádáz rovarirtók: a fűrkészdarazsak. [Ferocious exterminators: the ichneumon wasps.] – *Állatvilág* 8(8): 6–7.
- 1984: Csípnék vagy szúrnak a rovarok? [Do insects sting or bite?] – *Állatvilág* 8(9): 13.
- 1984: Mérgező rovarok. [Poisonous insects.] – *Állatvilág* 8(10): 10–11.
- 1984: Kígyóbüvölés. [Snake charmerer.] – *Állatvilág* 8(10): 21.
- 1984: Termeszek vagy fehér hangyák? [Termites or white ants?] – *Állatvilág* 8(11): 9.
- 1984: Repülő rovarok. [Flying insects.] – *Állatvilág* 8(12): 12–13.
- *1985: *Sulcomesitius kuncheriai* Móczár ♀ nov. (Hymenoptera: Bethyilidae). – *Folia entomologica hungarica* 46(2): 137–138.
- *1985: Ceropalidae from Sri Lanka (Hymenoptera). – *Acta Biologica (Szeged)* 31: 43–47.
- *1985: The survey of the Chrysoidea, Pompiloidea and Vespoidea fauna of the Kiskunság National Park (Hymenoptera). – In: MAHUNKA S. (ed.): *The Fauna of Kiskunság National Park*. Akadémiai Kiadó Budapest, pp. 383–400.
- 1985: Szélesszájú – keskenyszájú. [Wide-lipped – strait-lipped.] – *Állatvilág* 9(1): 23.
- 1985: Rovarbölcső vagy koporsó? [Insect cradles or coffins?] – *Állatvilág* 9(2): 23.
- 1985: A rovarok szaporodása. [Breeding of the insects.] – *Állatvilág* 9(4): 18.
- 1985: Rovar különlegességek. [Insect specialities.] – *Állatvilág* 9(5): 11.
- 1985: Munkában a kaparódarázs. [Digger wasp is working.] – *Állatvilág* 9(6): 18.
- 1985: Mit esznek a rovarok? [What does the insects eat?] – *Állatvilág* 9(7): 18.
- 1985: Magányos vagy társas rovarok? [Solitary or social insects?] – *Állatvilág* 9(8): 10.
- *1986: Revision of the genus *Hemiceropa* Priesner, 1969 (Hymenoptera: Ceropalidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 32(3–4): 317–342.
- *1986: Revision of the *fulvipes*-, *ruficornis*- and *variegata*-groups of the genus *Ceropa* Latreille (Hym., Ceropalidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 32: 121–136.
- 1986: Rovarok minden mennyiségben. [Insects in all quantities.] – *Állatvilág* 4: 10–11.
- 1986: Fullánkos szomszédság. [Stingy neighbourhood.] – *Élet és Tudomány* 46: 1453–1455.
- *1987: Revision of the *maculata* and *albicincta* groups of the genus *Ceropa* Latreille (Hymenoptera: Ceropalidae). – *Acta Zoologica Hungarica* 33(1–2): 121–136.
- 1987: Rovarbölcsők. [Insect cradles.] – *Gondolat Kiadó*, Budapest, 187 pp.
- 1987: Linné otthonában. [In Linné's home.] – *Háttér* 3: 75–76.
- 1987: Hogyan fényképezzünk. [How to take photographs.] – *Állatvilág* 11(1–3): 12–13.
- *1988: Revision of the subgenus *Priesnerius* Móczár (Hymenoptera, Ceropalidae). – *Linzer biologische Beiträge* 20(1): 119–160.
- *1989: Revision of the *helvetica*-group of the genus *Ceropa* Latreille (Hym.: Ceropalidae). – *Beiträge zur Entomologie* 39(1): 9–61.
- *1990: Revision of the subgenus *Bifidoceropa* Priesner of the genus *Ceropa* Latreille (Hymenoptera: Ceropalidae). – *Acta Zoologica Hungarica* 36(1–2): 59–85.
- *1990: Further data to the Chrysoidea, Pompiloidea and Vespoidea fauna (Hymenoptera) of the Bátorliget Nature Reserves. – In: MAHUNKA S. (ed.): *The Bátorliget Nature Reserves – after forty years*. Akadémia Kiadó, Budapest, pp. 623–632.
- *1990: Electron microscopic structure of the cephalic gland of the bee *Andrena variabilis* Smith (Hymenoptera: Apoidea). – *Acta Biologica Hungarica* 41(4): 341–361.
- *1990: GORDH G. & MÓCZÁR L.: A Catalogue of the World Bethyilidae. – *Memoirs of the American Entomological Institute* 46: 1–364.
- 1990: Rovarkalauz. [Insect Guide.] – *Gondolat Kiadó*, Budapest, 261 pp.
- 1990: Milliós seregek. Méhek, hangyák, sáskák. [Of million armies. Bees, ants, locusts.] – *Állatvilág* 14(1): 22–23.

- *1991: Supplement to the revision of the genus *Ceropales* Latreille, I. (Hymenoptera, Ceropalidae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 37(1–2): 67–74.
- 1992: Rovarok fényképezése. [Photography of insects.] – *A Természet* 43(3): 50–54, 43(6): 115–117.
- *1993: Supplement to the revision of the genus *Ceropales* Latreille. III. (Hymenoptera, Ceropalidae). – *Acta Biologica (Szeged)* 39: 71–75.
- *1994: Supplement to the revision of the genus *Ceropales* Latreille (Hymenoptera, Ceropalidae), II. – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 40(1): 51–63.
- *1995: Redösszárnyúdarázs-szerűek. Vespoidea. – *Magyarország Állatvilága* 13/B(6) (Hym. III), *Fauna Hungariae* 172. Akadémiai Kiadó, Budapest, 181 pp.
- *1995: Additions to the knowledge of Cleptinae (Hym.: Chrysididae: Cleptinae). – In: NORDEN B. B. & MENKE A. S. (eds): *Contribution of Hymenoptera and Associated Insects dedicated to Karl Krombein*. – Proceedings of the Entomological Society of Washington 17: 153–160.
- 1995: Élősködő albérlők. [Parasitoid lodgers.] – *Süni és A Természet* 2(1): 29–31.
- *1996: New data on the subfamily Cleptinae (Hymenoptera: Chrysididae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 42(2): 133–144.
- *1996: The survey of the Chryridoidea, Pompiloidea and Vespoidea fauna of the Bükk National Park (Hymenoptera). – In: MAHUNKA S. (ed.): *The Fauna of the Bükk National Park*. Akadémiai Kiadó, Budapest, pp. 477–483.
- *1996: Dudich Endre – a faunakutató. Prof. E. Dudich – the fauna explorer. – *Állattani Közlemények* 81: 137–140.
- 1996: A pillanat varázsa. [Magic of the moment.] – *Természetbúvár* 50(6): 6–7.
- *1997: Revision of the Cleptes (Holcocleptes) species of the world (Hymenoptera, Chrysididae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 43(4): 323–343.
- *1997: Revision of Cleptes (Leiocleptes) species of the world (Hymenoptera: Chrysididae, Cleptinae). – *Folia entomologica hungarica* 58: 89–100.
- *1997: Revision of the Cleptes nitidulus group of the world (Hymenoptera, Chrysididae, Cleptinae). – *Entomofauna* 18(3): 25–44.
- *1998: Supplement to the revision of Cleptes (Leiocleptes) of the world (Hymenoptera: Chrysididae, Cleptinae). – *Folia entomologica hungarica* 59: 209–211.
- *1998: Revision of the Cleptinae of the World. Genus Cleptes subgenera and species groups (Hymenoptera, Chrysididae). – *Entomofauna* 19(31): 501–516.
- *1999: The survey of some families of the subfamilies Chryridoidea and Vespoidea of the Aggtelek National Park (Hymenoptera). – In: MAHUNKA S. (ed.): *The Fauna of Aggtelek National Park*. Akadémiai Kiadó Budapest, pp. 585–590.
- *2000: Revision of the Cleptes asianus and townesi groups of the world (Hymenoptera: Chrysididae, Cleptinae). – *Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 46(4): 319–331.
- *2000: World revision of the Cleptes satoi group (Hymenoptera: Chrysididae, Cleptinae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* 92: 297–324.
- *2001: World revision of the Cleptes semiauratus group (Hymenoptera, Chrysididae, Cleptinae). – *Linzer biologische Beiträge* 33(1): 905–931.
- 2001: Magyar faunára új faj: a barnalábú lopódarázs. New species to the Hungarian fauna: Sceliphron curvatum. – *Rovarársz Híradó* 30: 3–5.
- *2002: The survey of some families of Aculeata of the Fertő-Hanság National Park (Hymenoptera). – In: MAHUNKA S. (ed.): *The Fauna of the Fertő-Hanság National Park*. Hungarian Natural History Museum Budapest, pp. 589–596.
- 2002: Rovarvilág. [Insect world.] – *Várkonyi & Fia*, Budapest, 48 pp.
- 2002: Recésszárnyúak. [Neuroptera.] – *Élővilág* 50: 4.
- 2002: MÓCZÁR L. & CSÓSZ S.: Hártáásszárnyúak. [Hymenoptera.] – *Élővilág* 50: 10–23.

- 2002: Mocsáry Sándor (1841–1915). [Sándor Mocsáry (1841–1915).] – *Élővilág* **50**: 30.
- 2003: Legyezőszárnyúak. [Strepsiptera.] – *Élővilág* **52**: 19.
- 2003: *Rovarvilág*. [The world of insects.] – CD-ROM, FOK Verlag Gy. Kabdebo, Budapest.
- 2003: BOGNÁR S., HORVÁTH Cs., MARTINOVICH L., MÓCZÁR L. & SZÉL Gy.: *A rovarok kutatói – magyar entomológusok. (Laufbahn der 1250 ungarischen Entomologen)*. – CD-ROM, FOK Verlag Gy. Kabdebo, Budapest.
- 2006: Móczár Miklós. [Miklós MÓCZÁR.] – In: JÁKI L. (ed.): *Tudós tanárok – tanár tudósok*. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Budapest, p. 96.
- *2007: 300 éve született Carl von Linné (1707–1778). [Carl von Linné was born 300 years ago.] – *Állattani Közlemények* **93**(2): 3–9.
- 2007: Rovarász elődeink. 300 éve született Carl von Linné (1707–1778). [Our entomologist forebears. Carl von Linné was born 300 years ago.] – *Rovarász Híradó* **48**: 3–5.
- *2007: SIPOS B. B. & MÓCZÁR L.: Nevezetesebb hártványúak (Hymenoptera) Foktó környékéről. Additional data of some rare Hymenoptera from the vicinity of Foktó. – *Natura Somogyiensis* **10**: 201–207.
- *2009: *Cleptes hungaricus* sp. n. and the related Palearctic species (Hymenoptera: Chrysididae). – *Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici* **101**: 131–136.
- *2009: TANÁCS L., BENEDEK P. & MÓCZÁR L.: Changes in lucerne pollinating wild bee assemblages in Hungary from the pre-pesticide era to 2007. – *Beiträge zur Entomologie* **59**(2): 335–353.
- *2011: MÓCZÁR L. & SZIRÁKI Gy.: Observation of high degree stylopization of European paper wasp – *Polistes dominula* (Christ, 1791) in Hungary. – *Natura Somogyiensis* **19**: 229–234.
- *2012: A társas élet kialakulása a darazsaktól a háziméhekig. (Die Gestaltung des sozialen Lebens von Wespen bis Honigbiene.) – Szent István Tudományos Akadémia Apostoli Szentszék Kiadó, Budapest, pp. 458–474.
- *2012: *Faunakatalógusok – faunalisták*. [Faunacatalogues – faunalists.] – Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszéke, Szeged, pp. 1–8.
- 2012: Különleges rovarok: sodortszárnyúak (Strepsiptera). [Peculiar insects: Strepsiptera.] – *Rovarász Híradó* **65**: 4–6.
- 2014: A rovarok társas életének kialakulása (a Bölcsők című dokumentumfilm) [Formation of the social life in insects (documentary film entitled Cradles).] – *Rovarász Híradó* **74**: 10–11.

Összeállította / Compiled by PAPP Jenő